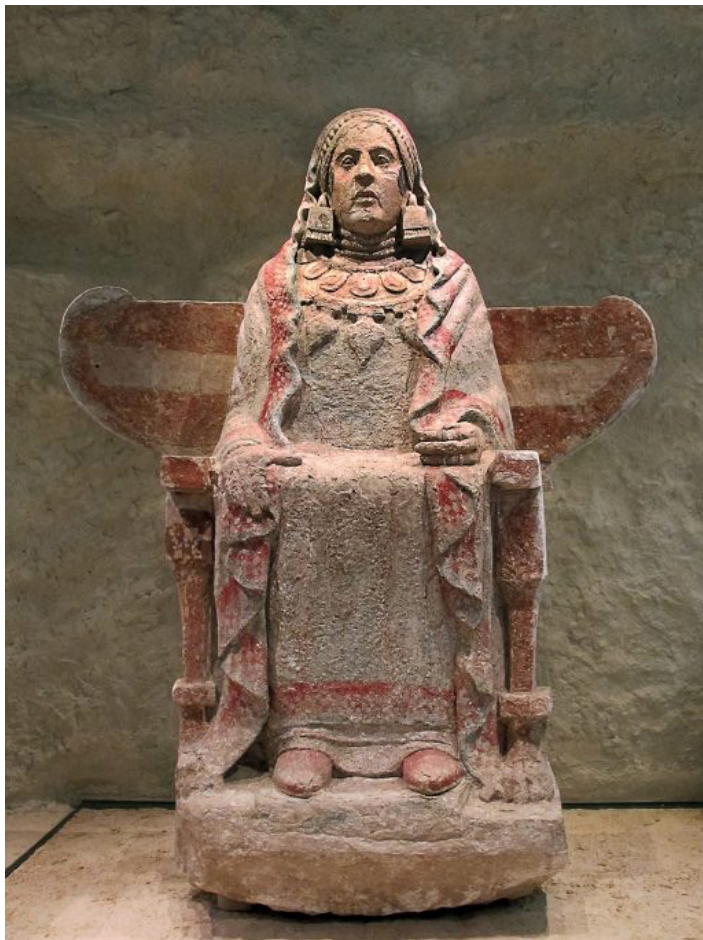

Dames

 Gemma Marfany

 01/06/2022

Jacinta Lluch Valero

Un dels pocs llocs del món on es troba exposat art ibèric és el Museu d'Arqueologia de Madrid. M'atreuen la grafia, les peces de ceràmica i, és clar, les escultures de les grans dames: la Dama d'Elx (d'un rostre de bellesa quasi perfecta) i la Dama de Baza, menys coneguda, però ben conservada. Aquestes escultures són urnes funeràries. Pel que fa a la Dama de Baza, l'obertura posterior contenia restes humanes –ossos calcinats– a partir dels quals s'ha

esbrinat que pertanyien a una dona d'entre vint a trenta anys. La dona de l'escultura està profusament adornada, el que demostra que tenia un estatus econòmic i social alt. La cambra funerària, excavada a la roca, contenia també l'aixovar mortuori, amb quatre panòplies completes de guerrer, és a dir, tota la indumentària i armes pròpies dels guerrers de l'època. El que em crida l'atenció és que la visió de la història oficial (que figura en la [pàgina web del Museu d'Arqueologia](#)) considera que aquesta dona va rebre aquestes armes com un oferiment o tribut, que se li hauria retut a la seva mort. També s'hipotetitza que podia ser l'avantpassada d'un gran llinatge guerrer (tot i que no sembla consistent que ella pogués tenir fills que fossin grans guerrers, si va morir entre els vint i trenta anys). Em sorprèn que en cap cas es plantegi que ella fos la guerrera o tingués un alt estatus militar. Si hagués estat un home, no s'hauria dubtat que les armes li pertanyien. Sembla que les paraules *dona* i *guerrera* no casen. En canvi, s'assumeix que, com a dona, hauria tingut descendència. Així i tot, sabem que hi havia dones guerreres a l'antiguitat. Les dones escites muntaven a cavall i anaven a la guerra, com els homes. Trobem tombes de familers d'anys, des de Turquia fins a Mongòlia, en què les dones eren enterrades amb les seves armes. No eren tributs ni oferiments, perquè les restes òssies mostren senyals anatòmics evidents de llargues cavalcades, ferides traumàtiques de guerra i deformacions de mans i braços derivades de l'ús de l'arc. Però la història, escrita i explicada per homes, ha amagat aquesta realitat, que xocava amb les idees culturals i socials preponderants. Fins i tot, actualment, en el cas d'una tomba d'una guerrera vikinga d'ara fa un mil·lenni, enterrada amb abundants armes i dos cavalls, va costar molt capgirar la idea predominant que assumia que era la tomba d'un gran guerrer. Tanmateix, l'estructura de la pelvis i de la mandíbula indicaven que eren restes d'una dona. Es va necessitar l'anàlisi genètica de les restes per demostrar que es tractava d'una dona guerrera i enterrar la polèmica definitivament.

Fa poc vaig llegir un article d'en Joan Santanach a *Sonorama Magazine* sobre relats a la literatura catalana antiga de dones guerreres implicades en fets històrics. Els narradors ho conten com grans fites, accions gairebé inversemblants. En aquest cas, les dones no eren militars ni coneixien l'art de la guerra; guerrejaven perquè els calia defensar el que era seu, la seva família, el

seu territori. Lluny de mi fer un panegíric de la guerra. Les guerres no són desitjables mai. Massa morts inútils per repartir-se el poder entre uns pocs. No reclamo que les dones siguin guerreres: el que reclamo és que no sigui sorprenent que les dones puguin tenir armes i brandir-les. Reclamo que deixem de pensar que la nostra participació a la història ha sigut només tenir cura d'una casa i tenir fills, perquè aquest és un patró cultural i social que avui dia es repeteix en altres àmbits de la societat. Les dones sempre hem pogut fer tot allò que ens hàgim proposat: també podem ser empresàries, científiques, artistes o astronautes. Dames, dones, no ens deixem encasellar.

© Mètode 2022 - 113. Vida social - Volum 2